

2019-05

πῦ 1 0 0 Ç Á Ì ½ ¹ ± B A U H A U S

Xenopoulos, Solon

πῦ † ½ ´ Á μ ± Â § ± Ä ¶ · , É ¼ ¬ Â

<http://hdl.handle.net/11728/11625>

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

Σιόρραμα

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ARATA ISOZAKI

Βραβείο PRITZKER Αρχιτεκτονικής 2019

Το Βραβείο PRITZKER (το αντίστοιχο NOBEL για την Αρχιτεκτονική) για το 2019 δόθηκε στον Ιάπωνα Αρχιτέκτονα ARATA ISOZAKI.

Ετσι για μια ακόμα συνεχόμενη χρονιά, το βραβείο αυτό δίνεται σε έναν μεγάλης ηλικίας αρχιτέκτονα, σαν να εξοφλείται κάποιο χρέος σε μια γενιά αρχιτεκτόνων η οποία σιγά σιγά φεύγει. Γεγονός είναι ότι ο 87χρονος Isozaki θήτευσε κοντά σε μια εμβληματική προσωπικότητα του κλασικού μοντερνισμού, της Ιαπωνίας ειδικότερα, του KENZO TANGE.

Με την συγκεκριμένη βράβευση όμως τίθενται αρκετά θέματα, τα οποία είναι βέβαια ενδεικτικά της τρέχουσας κατάστασης στην Αρχιτεκτονική σε παγκόσμια κλίμακα. Εννοείται ότι η βράβευση ενός διεθνούς εμβέλειας αρχιτέκτονα, δηλαδή ενός αρχιτέκτονα, όπως ο Isozaki, με ιδιαίτερα εκτεταμένο έργο διε-

θνώς, πιθανόν να αντικατοπτρίζει κάποιου είδους αναγνώριση του έργου του, πιθανότατα δε να έχει και ένα χαρακτήρα τιμητικής αναφοράς στη διαχρονική προσφορά του στην Αρχιτεκτονική.

Παρόλα αυτά προκύπτει καταρχάς μια απορία εάν η βράβευση ενός μεγάλης ηλικίας αρχιτέκτονα υποδηλώνει και μια παραδοχή ανυπαρξίας σύγχρονων νεότερων αρχιτεκτόνων που ενδεχομένως θα άξιζαν την βράβευση ή σημαίνει ότι διαπιστώνεται ότι οι οποιοδήποτε άξιοι βράβευσης νεότεροι έχουν ήδη βραβευτεί. Ας σημειωθεί ότι ο ISOZAKI είναι ο 46^{ος} αρχιτέκτονας που βραβεύεται με την συγκεκριμένη διάκριση.

Ενδεχομένως όμως μπορεί πολύ απλά να σημαίνει κάτι πολύ ουσιαστικό, δηλαδή κάτι που να έχει πραγματικά σχέση με την αρχές και την ποιότητα του αρχιτεκτονικού έργου του συγκεκριμένου αρχιτέκτονα. Η αναγκαιότητα βέβαια

τεκμηρίωσης της απόφασης από τα μέλη της Επιτροπής δυστυχώς συσκοτίζει περισσότερο την αιτιολόγησή της, αφού καταφεύγει σε πολύ γενικόλογες διατυπώσεις όπως ότι το έργο του έχει διαστάσεις «φιλοσοφίας, ιστορίας, θεωρίας και πολιτισμού» ή ότι πρόκειται για μια αρχιτεκτονική που ταυτόχρονα έχει «διεθνή αλλά και τοπικό» χαρακτήρα, καθώς επίσης και άλλες αρκετά κοινότοπες αλλά επιστημονικοφανείς αναφορές.

Ο ARATA ISOZAKI, λοιπόν, δεν είναι κάποιος τυχαίος ούτε και αμελητέος αρχιτέκτονας. Αντίθετα έχει μια ιδιαίτερα εκτεταμένη διεθνή παρουσία η οποία άρχισε σχεδόν αμέσως μετά την ολοκλήρωση των αρχιτεκτονικών του σπουδών και συνεχίζεται αδιάκοπα μέχρι και σήμερα. Τα έργα του περιλαμβάνουν μεγάλα, κυρίως δημόσια κτήρια όπως αθλητικά κέντρα, αρκετά Μουσεία διαφόρων μεγεθών και κλιμάκων, ιδιωτικές κατοικίες, πύργους γραφείων, όπως και κάποια δείγματα

Σόλων **Ε**νόπουλος

Αρχιτέκτονας, Ομότιμος Καθηγητής ΕΜΠ
Κοσμήτορας Σχολής Αρχιτεκτονικής και
Γεωπεριβαλλοντικών Επιστημών,
Πανεπιστήμιο Νεάπολης, Πάφος

συλλογικής κατοικίας ή μικρής κλίμακας κατασκευές πολιτιστικού περιεχομένου. Τα τελευταία είναι και τα πλέον ουσιαστικά, με κάποια ψήγματα εμβάθυνσης στις αρχιτεκτονικές επιλογές. Πρόκειται σίγουρα για αξιόλογο σε ποσότητα έργο

σμού, σε συνδυασμό με αυθαίρετες αισθητικές επιλογές, αφενός, και, αφετέρου, η υιοθέτηση μιας μπρουταλιστικής αισθητικής. Εννοείται ότι και οι δύο αυτές τάσεις σιγά σιγά έχουν αρχίσει τα τελευταία χρόνια να αποκτούν εκτεταμένη

και, σε κάποιο βαθμό, σε ποιότητα. Η τελευταία, εάν μπορούσε με κάποιο τρόπο να αξιολογηθεί, θα αφορούσε κυρίως την κατασκευαστική και τεχνική αρτιότητα, την ιδιαίτερα προσεγμένη, άνκαι νοηματικά ουδέτερη, επιλογή των υλικών, ορισμένες φαινομενικά πρωτότυπες σχεδιαστικές ιδέες και επιλύσεις σε θέματα ταυτότητας και χαρακτήρα κατασκευών. Πράγματα μάλλον αναμενόμενα από ένα αρχιτέκτονα αυτής της εμβέλειας.

Εν τούτοις, στο ευρύτατο αυτό έργο, δύσκολα μπορούν να αναγνωριστούν πλευρές της Αρχιτεκτονικής που, παρά τις διακηρύξεις, αφορούν, σε βάθος και ουσιαστικά, την «φιλοσοφία», την «ιστορία» ή την «θεωρία», έννοιες δηλαδή που θα προσέδιδαν σ' αυτό το έργο τις υπερβατικές διαστάσεις που σε κάθε μια από αυτές, εάν όχι σε όλες μαζί ενυπήρχαν. Αντίθετα, μάλιστα, σε ορισμένα πρόσφατα έργα, διακρίνεται η λανθάνουσα έκπτωση σε έναν μεταμοντερνι-

προβολή και παρουσία στην αρχιτεκτονική, γεγονός επίσης ενδεικτικό της σημερινής ένδειας προσανατολισμού.

Αυτή η πολυσυλλεκτικότητα από διάφορα στυλ δικαιολογείται από τον ίδιο με αναφορά στον όρο «αλλαγή» ως την σταθερά του δικού του στυλ. Η αυτοαναίρεση και αυτοαμφισβήτηση είναι κάτι υπέροχο, αρκεί να υποστηρίζεται από εμβάθυνση, αφενός και, αφετέρου, από κοινωνικές αρχές.

Φαίνεται επίσης να υπάρχει και προσωπική σύγχυση στην χρήση εννοιών, όπως και αναντιστοιχία ανάμεσα σε ηχηρές διατυπώσεις του ίδιου και της πραγματικότητας του έργου. Αναφέρει, λοιπόν, ο Isozaki: «Η αντίληψή μου για την Αρχιτεκτονική είναι ότι είναι αόρατη». «Δεν είναι απτική, αλλά πιστεύω ότι μπορεί κανείς να την αισθανθεί μέσα από τις πέντε αισθήσεις».

Εάν όμως πράγματι ισχύουν αυτές οι δηλώσεις, τότε πώς μπορούν να εξηγηθούν

οι τόσο έντονες μορφοπλαστικές επεξεργασίες των κτηρίων που σχεδιάζει; Τι άραγε σημαίνει η φράση «η αρχιτεκτονική είναι αόρατη», όταν οι επιβλητικοί όγκοι των κατασκευών του προβάλλουν εμφαντικά τις μάζες τους, όσο επιμελημένες και αν είναι αυτές; Και πώς γίνεται η αρχιτεκτονική να μην είναι «απτική» αλλά να την αισθάνεται κανείς «με τις πέντε αισθήσεις» (μεταξύ των οποίων και η αφή); Και πως άραγε μπορεί κανείς να αισθανθεί αυτή την «αόρατη» αρχιτεκτονική ανεξάρτητα από την κίνηση;... τον χρόνο;

Είναι, λοιπόν, εντυπωσιακή η ευκολία στην χρήση εννοιών και όρων που είναι τόσο θεμελιώδεις και ουσιαστικοί, που όμως φαίνεται να απουσιάζουν από την πρακτική εφαρμογή τους. Το πρόβλημα φαίνεται για σημαντικούς αρχιτέκτονες, όπως ο Isozaki, να είναι ότι, για κάποιους δικούς τους λόγους, δεν περιορίζονται στην μεγιστοποίηση των αρετών του δικού τους έργου, αλλά αισθάνονται μια εσωτερική ανάγκη να υπερβούν αυτές τις αρετές, να τις θέτουν μάλιστα σε δεύτερη μοίρα και να καταφεύγουν σε θεωρητικίζουσα φρασεολογία και υποτιθέμενες φιλοσοφικές διατυπώσεις. Αυτές οι τελευταίες όμως απαιτούν βαθύτατο στοχασμό και στέρεο υπόβαθρο, απαιτούν διαίσθηση και συντεταγμένη κοινωνική σκέψη.

Δυστυχώς ή ευτυχώς η αμέσως πριν από τον Isozaki γενιά αρχιτεκτόνων, ή οι σχεδόν συνομήλικοί του, άλλαξαν την Αρχιτεκτονική, γιατί διέθεταν βάθος σκέψης, κοινωνική συγκρότηση και φιλοσοφική υπόσταση. Επίσης δεν ήρθαν εκ των υστέρων να ωραιοποιήσουν και να προσθέσουν αξία στο έργο τους. Αντίθετα μάλιστα τα έργα αυτών, συντάχθηκαν ταυτόχρονα με την διαμόρφωση της σκέψης τους, την ταυτόχρονη ανάπτυξη του θεωρητικού και του φιλοσοφικού τους υποβάθρου. Κάτι που συνιστά ένα συνολικό ιδεολογικό έλλειμμα της σημερινής εποχής και βρίσκει την πλήρη αντανάκλασή του στην σύγχρονη Αρχιτεκτονική.

Για ακόμα μια φορά, λοιπόν, η αισιοδοξία έρχεται από το παράδειγμα του LeCorbusier. Ταξίδεψε πολύ, ταλαιπωρήθηκε, μελέτησε, έκανε σκίτσα και διαγράμματα, έγραφε κείμενα, ζωγράφιζε και έκανε γλυπτική. Συνδύασε τέλος την μαθηματική σκέψη με την ανθρωποκεντρική αντίληψη της Αρχιτεκτονικής. Έφτιαξε αυτό το εξαιρετικό σύστημα τον "modulor", που ταύτισε τις διαστάσεις του ανθρώπινου σώματος με τις μαθηματικές αναλογίες της ανθρωπίνης σκέψης. ■

